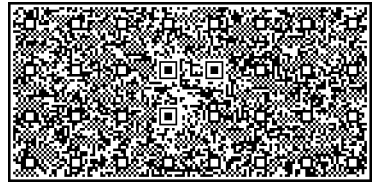

เรื่อง

การนั่งพิจารณาคดี, ตุลาการศาลปกครอง, การพิพากษาคดี

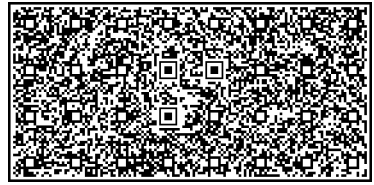

การนั่งพิจารณาคดี

ในคดีหนึ่งๆ ของศาลปกครองจะต้องมีการนั่งพิจารณาคดีอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะพิจารณาพิพากษา โดยศาลจะแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกพร้อมทั้งส่งสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน และหากคู่กรณีประสงค์จะยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ รวมทั้งพยานหลักฐานประกอบคำแถลงดังกล่าว คู่กรณีต้องยื่นต่อศาลก่อนวันนั่งพิจารณาคดีหรืออย่างช้าที่สุดในระหว่างการนั่งพิจารณาคดี

คำแถลงเป็นหนังสือของคู่กรณีจะยกข้อเท็จจริงที่ไม่เคยยกขึ้นมาอ้างไว้ไม่ได้ เว้นแต่จะแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญในคดีที่คู่กรณีสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่อาจเสนอต่อศาลได้ก่อนหน้านั้น แต่ศาลจะรับฟังและนำข้อเท็จจริงดังกล่าวไปใช้ในการพิจารณาคดีได้ก็ต่อเมื่อได้เปิดโอกาสให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันหรือหักล้างแล้วเท่านั้น

ในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก ศาลจะสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นของคดี แล้วจะให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาประกอบคำแถลงเป็นหนังสือที่ได้ยื่นไว้ก็ได้ จากนั้นตุลาการผู้แถลงคดีจะเสนอคำแถลงการณ์ซึ่งเป็นความเห็นของตนต่อองค์คณะ จากนั้นองค์คณะจะปรึกษากันเพื่อพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีนั้นๆ โดยศาลจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาในวันนั้นหรือวันอื่นก็ได้

ตุลาการศาลปกครอง

การพิจารณาพิพากษาคดีปกครองจะทำโดย **องค์คณะพิจารณาพิพากษา** โดยองค์คณะของศาลปกครองชั้นต้นจะประกอบด้วยตุลาการศาลปกครองชั้นต้นอย่างน้อย 3 คน ส่วนองค์คณะของศาลปกครองสูงสุดจะประกอบด้วยตุลาการศาลปกครองสูงสุดอย่างน้อย 5 คน องค์คณะแต่ละองค์คณะจะมีตุลาการหัวหน้าคณะ 1 คน โดยการดำเนินคดีปกครอง ตุลาการหัวหน้าคณะจะแต่งตั้ง **ตุลาการเจ้าของสำนวน** ซึ่งคัดเลือกจากตุลาการคนหนึ่งในองค์คณะของตน ส่วนการแต่งตั้ง **ตุลาการผู้แถลงคดี** ซึ่งเป็นตุลาการที่ไม่ใช่ตุลาการในองค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นจะเป็นผู้แต่งตั้งแล้วแต่กรณี

ตุลาการเจ้าของสำนวนจะดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงจากคำฟ้อง คำชี้แจงของคู่กรณี และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำสรุปข้อเท็จจริงและความเห็นนำเสนอต่อองค์คณะก่อนวันนั่งพิจารณาคดี ในขณะที่ตุลาการผู้แถลงคดีจะทำหน้าที่สรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและเสนอความเห็นของตนในการวินิจฉัยคดีนั้นๆ ที่เรียกว่า **คำแถลงการณ์** ต่อองค์คณะเพื่อประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งถือเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างตุลาการด้วยกันในระบบวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งจะทำให้องค์คณะใช้อำนาจตัดสินคดีอย่างรอบคอบและถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่องค์คณะไม่เห็นด้วยกับคำแถลงการณ์ก็จะต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่หนักแน่นและน่าเชื่อถือมากกว่า วิธีการถ่วงดุลนี้จะเป็นหลักประกันความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางปกครองได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม คำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีถือเป็นความเห็นโดยอิสระ ไม่ผูกพันองค์คณะในการจัดทำคำพิพากษาหรือคำตัดสินชี้ขาดในคดี คำตัดสินขององค์คณะเท่านั้นที่จะถือว่าเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การเรียกชื่อของผู้เกี่ยวข้องในคดี

ศาลปกครอง

ศาลยุติธรรม

ตุลาการ

ผู้พิพากษา

ผู้ฟ้องคดี

โจทก์

ผู้ถูกฟ้องคดี

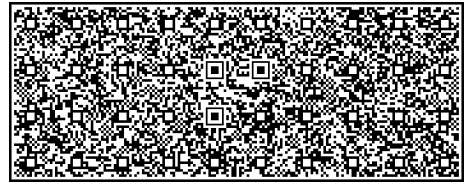
จำเลย

คู่กรณี คือ ผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดี

คู่ความ คือ โจทก์และจำเลย

และรวมถึงผู้ร้องสอด

และรวมถึงผู้ร้องสอด

การพิพากษาคดี

เมื่อศาลปกครองได้ทำคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีเสร็จแล้ว ศาลจะแจ้งให้คู่กรณีทราบกำหนดวันอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี โดยวันที่ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีถือว่าเป็นวันที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีนั้น แต่ถ้าคู่กรณีไม่มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี ศาลก็จะงดการอ่านแล้วบันทึกไว้ วันที่ศาลบันทึกถือเป็นวันที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีนั้นแล้ว ซึ่งประชาชนที่สนใจสามารถขอตรวจดูหรือขอสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีนั้นได้ โดยสำนักงานศาลปกครองจะเผยแพร่คำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลปกครองรวมถึงความเห็นของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองต่อสาธารณะ

อย่างไรก็ตาม หากคู่กรณีไม่พอใจคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นสามารถอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดได้ โดยยื่นคำอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยยื่นด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ของศาลปกครองชั้นต้นดังกล่าว หรือส่งคำอุทธรณ์ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนเจ้าหน้าที่ของถึงสำนักงานศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่หากคู่กรณีไม่ยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว คดีจะถึงที่สุดไม่สามารถอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดหรือฟ้องเป็นคดีใหม่ได้ และคู่กรณีต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

คำอุทธรณ์ให้ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องระบุรายการ ดังต่อไปนี้

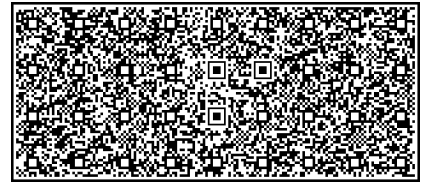
- (1) ชื่อผู้อุทธรณ์
- (2) ผู้ถูกอุทธรณ์
- (3) ข้อคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น
- (4) คำขอของผู้อุทธรณ์
- (5) ลายมือชื่อผู้อุทธรณ์

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างในการยื่นอุทธรณ์นั้น ผู้อุทธรณ์จะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในคำอุทธรณ์ และต้องเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลปกครองชั้นต้น อย่างไรก็ตาม ถ้าปัญหาข้อใดเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ผู้อุทธรณ์จะยกปัญหาข้อนั้นขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์หรือในชั้นอุทธรณ์ก็ได้

หากศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์สามารถยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ในกรณีที่คู่กรณีได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดอุทธรณ์นั้นแล้ว คดีจะถึงที่สุด

อย่างไรก็ตาม คู่กรณีหรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียหรืออาจถูกระทบจากผลแห่งคดีสามารถยื่นคำขอให้พิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งใหม่ในคดีนั้นได้ แต่ต้องยื่นคำขอภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ได้ แต่ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลปกครองได้มี

คำพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาด และการยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่จะทำได้เฉพาะเมื่อคู่กรณีหรือบุคคลภายนอกไม่ทราบถึงเหตุนั้นในการพิจารณาคดีครั้งที่แล้วมา โดยมีใช้ความผิดของผู้นั้น โดยมีเงื่อนไขดังนี้

(1) ศาลปกครองฟังข้อเท็จจริงผิดพลาดหรือมีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นที่ยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(2) คู่กรณีที่แท้จริงหรือบุคคลภายนอกนั้นมิได้เข้ามาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีหรือได้เข้ามาแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

(3) มีข้อบกพร่องสำคัญในกระบวนการพิจารณาพิพากษาที่ทำให้ผลของคดีไม่มีความยุติธรรม

(4) คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ทำขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

ในการพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์นั้น ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจพิพากษาหรือมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ยกอุทธรณ์ หากเห็นว่าคำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นกรณีที่ไมอาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นคำอุทธรณ์ที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือยื่นผิดระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ยืนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น หากเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นถูกต้อง ไม่ว่าจะด้วยเหตุเดียวกันหรือเหตุอื่น

กลับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น หากเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นไม่ถูกต้อง

แก้คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองชั้นต้น หากเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นถูกบางส่วนและผิดบางส่วน โดยจะพิพากษาหรือมีคำสั่งยืนบางส่วนกลับบางส่วนและพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ในส่วนที่กลับนั้น

รวมทั้งมีอำนาจสั่งยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นแล้วส่งสำนวนคดีคืนไปให้พิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ หรือกำหนดให้พิจารณาคดีนั้นใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่หรือดำเนินการตามคำชี้ขาดของศาลปกครองสูงสุดแล้วพิพากษาหรือมีคำสั่งไปตามรูปคดี นอกจากนั้น หากศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าคำอุทธรณ์ใดมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลปกครองสูงสุดจะสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาก็ได้